

Nr 49.

Utlåtande i anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag om fortsatt giltighet under år 1950 av gällande övergångsplan för riksbanken m. m.

Genom beslut av 1946 års riksdag (bankoutsk. utl. nr 76) fastställdes en ram för tjänstetillsättningar inom riksbanken (den s. k. *Övergångsplan II*), avsedd att tillämpas tills vidare t. o. m. den 31 december 1949. Denna plan — vilken undergått formella jämkningar i anslutning till den av 1947 års riksdag beslutade löneregleringen för tjänstemän vid riksdagens verk — ersatte en av 1943 års riksdag godkänd övergångsplan, vilken gällde under tiden 1 januari 1944—31 december 1946.

I sitt förenämnda av riksdagen godkända utlåtande nr 76/1946 hade bankoutskottet förutsatt, att fullmäktige i riksbanken skulle i sinom tid inkomma med förslag beträffande riksbankens personalorganisation efter utgången av innevarande år. Med anledning härav hava *fullmäktige i riksbanken* med skrivelse till utskottet den 19 maj 1949 framlagt förslag i ärendet. Med bifall till utskottets hemställan i utlåtande nr 47 har riksdagen till innevarande höstsession uppskjutit behandlingen av förenämnda förslag.

Fullmäktige hava i sin förevarande skrivelse framhållit, att fullmäktige vid förslagets utarbetande haft att taga hänsyn till att Kungl. Maj:t genom proposition nr 151 till 1949 års riksdag framlagt förslag angående allmänna riktlinjer för inrättande av en statlig affärsbank. Enligt dessa allmänna riktlinjer skulle en dylik affärsbank inrättas, bestående utav Jordbrukarbanken, vissa övriga affärsbankskontor samt — eventuellt med vissa undantag — riksbankens avdelningskontor. I propositionen hade förutsatts, att de utredningar, som berörde överförandet till den statliga affärsbanken av den del av riksbankens rörelse, som ej vore av centralbankskaraktär, och därmed sammanhängande problem skulle verkställas gemensamt av riksbanken och Jordbrukarbanken.

I skrivelsen anföra fullmäktige vidare följande.

Med hänsyn till förenämnda proposition har riksbankens direktion låtit genom chefen för sektion III upprätta en vid skrivelsen såsom *bilaga A* fogad promemoria angående riksbankens personalorganisation efter utgången av år 1949, innefattande förslag om förlängning av gällande övergångsplan för en tid av ett år, d. v. s. till utgången av år 1950.

Sedan fullmäktige den 28 april 1949 preliminärt godkänt vad i promemorian anförts och föreslagits, hava fullmäktige jämlikt bestämmelserna angående förhandlingsrätt för tjänstemän vid riksdagens verk berett de personalorganisationer inom riksbanken, som beröras av förslagen, nämligen

Riksbankstjänstemännens förening, föreningen Kvinnor i statens tjänst och Civildförvaltningens personalförbund, tillfälle att taga del av förslagen.

Med anledning av därom inkomna framställningar hava sedermera muntliga förhandlingar ägt rum med Riksbankstjänstemännens förening och föreningen Kvinnor i statens tjänst på sätt närmare framgår av härvid fogade förhandlingsprotokoll (*bilagorna B—E*).¹ Vidare hava före promemorians upprättande förhandlingar ägt rum med Sveriges juristförbund angående löneställningen för ombudsmanstjänsten vid huvudkontoret, över vilka förhandlingar upprättats härvid såsom *bilaga F* fogade protokoll. Representant för Juristförbundet har därefter deltagit i de med Riksbankstjänstemännens förening förda förhandlingarna (jfr bilaga B). — Civildförvaltningens personalförbund har under hand meddelat, att förbundet icke hade något att anföra i ärendet.

Sedan riksdagen numera godkänt vad i förenämnda proposition nr 151 angående inrättande av en statlig affärsbank m. m. föreslagits, hava fullmäktige tagit under övervägande de framställningar, som avgivits av personalorganisationerna och Sveriges juristförbund, och få i anslutning därtill anföra följande.

Såsom i den av fullmäktige preliminärt godkända promemorian framhålits och även understrukits av riksbankens representanter vid de förda förhandlingarna, synes det icke möjligt att nu framlägga förslag till inrättande av nya eller höjning av redan förefintliga ordinarie tjänster i avvaktan på den utredning, som förutsatts skola äga rum angående riksbankens organisation efter tillkomsten av en statlig affärsbank. Därvid bortses från de nya kontorsbiträdestjänster i lönegraden Ca 8, som kunna erfordras på grund av att bestämmelserna om reglerad befordringgång äga tillämpning även vid riksbanken. Fullmäktige kunna följaktligen icke biträda de förslag i sådant hänseende, vilka framförts av personalorganisationerna. Hade utgångspunkten varit en annan, nämligen att riksbanken skulle bibehållas vid hittillsvarande uppgifter, kunde skäl ha förelegat till en omvärdering av vissa tjänster.

Däremot avse fullmäktige att, såsom vid förhandlingarna ställts i utsikt, inrätta vissa extra ordinarie tjänster i högst lönegraden Ce 23 vid de avdelningskontor, som fått särskilt stor ökning av arbetsbelastningen till följd av riksbankens övertagande av egnahemslån, beviljade före den 1 juli 1948. För huvudkontorets vidkommande hava fullmäktige funnit det av befordringsskäl motiverat att inrätta ett mindre antal tjänster såsom extra ordinarie kameralbiträden i lönegraden Ce 11 och möjligen någon tjänst såsom extra ordinarie kontorist i lönegraden Ce 13. Även i övrigt kan det bli nödvändigt att med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter tillskapa någon enstaka extra ordinarie tjänst utöver vad som kan följa av den för bankens icke-ordinarie personal tillämpade befordringsgången. Från personalorganisationernas sida har framhållits, att någon invändning icke kommer att resas mot att de som erhålla extra ordinarie tjänster uppsägas från desamma, om riksbankens verksamhet efter en blivande omorganisation skulle motivera detta.

I övrigt anse fullmäktige det vara lämpligast att nu under den tid, övergångsplanen enligt förslaget skulle erhålla fortsatt giltighet, tillgodose förefintliga eller uppkommande behov av personalförstärkning, i den mån det rör tjänster i 22:a eller högre lönegrad, genom meddelande av vikariatsförordnanden.

Utöver vad sålunda anförts hava fullmäktige icke funnit anledning till

¹ Här uteslutna.

några särskilda uttalanden eller förslag i anledning av de framställningar, som gjorts av personalorganisationerna, däri inberäknat Sveriges juristförbund. Dessa framställningar böra enligt fullmäktiges mening i nuvarande läge icke föranleda någon åtgärd.

Fullmäktige vilja slutligen anmäla en fråga, som icke omnämnts i promemorian. Sekreterartjänsten å direktionsexpeditionen är i gällande övergångsplan uppförd i lönegraden Ca 25. Tjänsten tillhörde samma lönegrad även före omorganisationens genomförande. Innehavaren av tjänsten, sekreteraren Jacob Hagströmer, har sedan industristyrelsens tillkomst i april 1944 med tjänsten förenat uppdrag att vara sekreterare även hos industristyrelsen och han har härför åtnjutit ett särskilt arvode av 600 kronor för år. Fullmäktige hava för avsikt att — om riksdagen icke har något att erinra häremot — bereda Hagströmer extra ordinarie tjänst i lönegraden Ce 27. Därvid förutsättes, att han även i fortsättningen skall fullgöra sekreterarsysslan hos industristyrelsen, men utan att särskilt arvode härför utgår. Det må i detta sammanhang nämnas, att uppdraget såsom sekreterare hos industristyrelsen är krävande och förenat med relativt mycket arbete samt att hänsyn icke togs till detta arbete, när sekreterartjänsten å direktionsexpeditionen erhöll sin nuvarande lönegradsplacering.

Under hänvisning till vad sålunda samt i den av fullmäktige preliminärt godkända promemorian anförts ha fullmäktige hemställt, att bankoutsrottet ville föreslå riksdagen att, med godkännande av vad fullmäktige i ärendet föreslagit, besluta *dels* att den för riksbanken gällande ramen för tjänstetillsättningar (övergångsplan II) skall erhålla fortsatt giltighet till och med den 31 december 1950, *dels* att fullmäktige i riksbanken måtte bemyndigas att, i den mån detta föranledes av bestämmelserna angående reglerad beföringång för icke-ordinarie biträdespersonal, tillsätta tjänster såsom kontorsbiträde i lönegraden Ca 8 utan hinder av förenämnda övergångsplan, *dels ock* att delegerade för riksdagens verk måtte bemyndigas att i fall, där innehavare av tjänst tillsatt medelst konstitutorial förordnas att med vikariatslön uppehålla vakant befattning med lönegradsbeteckningen Cp, medgiva att förstnämnda tjänst föres över stat och att den på stat befintliga tjänsten må återbesättas.

I samband med fullmäktiges skrivelse har utskottet förehaft två till utskottet från *Riksbankstjänstemännens förening* överlämnade framställningar i fråga om inrättande av nya ordinarie tjänster i riksbanken m. m.

Utskottet. Det föreliggande förslaget innebär, att senast fastställda ram för tjänstetillsättningar inom riksbanken, den s. k. övergångsplan II, vars giltighet utgår vid slutet av år 1949, skall tillämpas jämväl under år 1950. Även under år 1950 skulle alltså riksbankens personalorganisation bibehållas vid oförändrad omfattning, oaktat såsom utredningen ger vid handen riksbankens arbetsuppgifter icke oväsentligt ökats under de senaste åren dels genom övertagande av förvaltningen av lån, som beviljats av egnahemsnämnder och hushållningssällskap — detta gäller främst vissa avdelningskontor — och dels genom en ansvällning av den vid huvudkontoret bedrivna utrikesrörelsen. Att fullmäktige ansett sig icke böra nu fram-

lägga förslag om inrättande av nya eller uppflyttning av redan befintliga tjänster, vilka åtgärder i och för sig kunde vara motiverade, sammanhängande med att innevarande riksdag beslutat inrätta en statlig affärsbank, till vilken viss del av riksbankens rörelse skall överflyttas, och att frågan om en ny omorganisation av riksbanken därigenom blivit aktuell och avses komma att underställas nästa års riksdag.

I likhet med fullmäktige finner utskottet lämpligt, att i avvaktan på den förestående omorganisationen någon förändring av antalet ordinarie tjänster i riksbanken icke vidtages under år 1950, bortsett från de nya kontorsbiträdestjänster i lönegraden Ca 8 som kunna erfordras på grund av bestämmelserna om reglerad befordringsgång. Utskottet får därför tillstyrka bifall till fullmäktiges förslag om förlängd giltighet av övergångsplan II samt om bemyndigande att tillsätta vissa kontorsbiträdesbefattningar.

För att i någon mån provisoriskt förbättra löneställningen och befordringsgången under den fortsatta giltighetstiden för övergångsplan II ha fullmäktige ställt i utsikt att inrätta dels vissa extra ordinarie tjänster i högst lönegraden Ce 23 vid avdelningskontor, där ökningen av arbetsbördan varit särskilt framträdande, dels ock ett mindre antal tjänster såsom extra ordinarie kameralbiträden i lönegraden Ce 11 och möjligen någon tjänst såsom extra ordinarie kontorist i lönegraden Ce 13. Det har därvid förutsatts, att de som erhålla extra ordinarie tjänster kunna uppsägas från desamma, om riksbankens verksamhet efter en blivande omorganisation skulle motivera detta. I övrigt skulle behovet av personalförstärkning i vad rör tjänster i 22 eller högre lönegrad tillgodoses genom meddelande av vikariatsförordnanden.

Vad fullmäktige sålunda anfört föranleder från utskottets sida endast det uttalandet, att de tilltänkta åtgärderna i förevarande läge synas innebära en godtagbar lösning av personalens kompensationsfråga under den återstående tiden för nuvarande riksbanksorganisation. Enligt gällande avlöningsreglemente ankommer på fullmäktige att bestämma antalet extra ordinarie tjänster i högst 30 lönegraden. Med hänsyn härtill äro fullmäktige oförhindrade att inrätta ett större antal sådana tjänster än som redovisats i deras skrivelse, därest och i den mån enligt fullmäktiges uppfattning behov därav skulle göra sig gällande under nämnda tid.

Fullmäktige ha slutligen framlagt förslag om bemyndigande för delegerade för riksdagens verk att i fall, där innehavare av tjänst tillsatt med konstitutorial förordnas att med vikariatslön uppehålla vakant befattning med lönegradsbeteckning Cp, medgiva att förstnämnda tjänst föres över stat och att den på stat befintliga tjänsten må återbesättas. Mot detta förslag har utskottet icke något att erinra.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förevarande framställning, må

1) besluta, att den för riksbanken gällande ramen för tjänstetillsättningar (Övergångsplan II) skall erhålla fortsatt giltighet till och med den 31 december 1950;

2) bemyndiga fullmäktige i riksbanken att, i den mån detta föranledes av bestämmelserna angående reglerad befordringsgång för icke-ordinarie biträdespersonal, tillsätta tjänster såsom kontorsbiträde i lönegraden Ca 8 utan hinder av förenämnda övergångsplan; samt

3) bemyndiga delegerade för riksdagens verk att i fall, där innehavare av tjänst tillsatt medelst konstitutorial förordnas att med vikariatslön uppehålla vakant befattning med lönegradsbeteckningen Cp, medgiva att förstnämnda tjänst föres över stat och att den på stat befintliga tjänsten må återbesättas.

Stockholm den 17 november 1949.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Sundvik, Leander, Lundqvist, Näsgård*, Petersson i Karlskrona och Mogård;

från andra kammaren: herrar Fröderberg, Eriksson i Sandby, Persson i Norrby, Sköldin, Johansson i Kalmar, Hallberg, Gustafson i Göteborg och Stattin.

* Ej närvarande vid justeringen.

PM
angående riksbankens personalorganisation efter utgången
av år 1949.

Vid 1943 års riksdag framlade fullmäktige i riksbanken förslag till personalplan för riksbanken, avsedd att träda i tillämpning sedan riksbankens samtidigt beslutade omorganisation genomförts. Detta förslag blev i princip av riksdagen godkänt med vissa av bankoutskottet föreslagna ändringar. För att bereda personalen i riksbanken bättre befordringsmöjligheter än som skulle ha blivit möjligt vid tillämpning av personalplanen godkände emellertid riksdagen, i huvudsaklig överensstämmelse med av fullmäktige framlagt förslag, en ram för tjänstetillsättningar — en s. k. övergångsplan — avsedd att tillämpas från och med den 1 januari 1944 tills vidare till och med den 31 december 1946 (se BU:s utl. 1943 nr 76).

På förslag av fullmäktige beslöt sedermera 1946 års riksdag (se BU:s utl. 1946 nr 76) att godkänna ny ram för tjänstetillsättningar inom riksbanken, betecknad såsom övergångsplan II, att tillämpas till och med den 31 december 1949. Därvid förutsatte riksdagen, att fullmäktige i sinom tid skulle inkomma med förslag beträffande personalorganisationen efter utgången av den nya treårsperioden.

Med stöd av bemyndigande av 1947 års riksdag (se BU:s utl. nr 58) hava delegerade för riksdagens verk den 14 juli 1947 vidtagit de ändringar i sistnämnda övergångsplan för riksbanken, vilka erfordrades i samband med den av samma riksdag beslutade löneregleringen för tjänstemän vid riksdagens verk. Enligt beslut av 1948 års riksdag (se BU:s utl. nr 55) har antalet bankdirektörstjänster ökat från två till tre.

Med hänsyn till att giltighetstiden för övergångsplanen utlöper med utgången av innevarande år bör frågan om bankens personalorganisation för tiden därefter upptagas till bedömande. Därvid torde följande synpunkter böra beaktas.

Den av 1943 års riksdag beslutade omorganisationen av riksbanken kan numera sägas vara genomförd, i den mån det ansetts möjligt och lämpligt att fullfölja densamma. I organisationsplanen, sådan den redovisats på s. 2 och 3 i bankoutskottets förenämnda utlåtande 1946 nr 76, har endast skett den ändringen att under kontorscentralen tillkommit en särskild arbetsgrupp, benämnd fondexpeditionen, för handhavande av ärenden angående riksbankens köp och försäljning av stats- och statsgaranterade obligationer m. m.

Riksbankens arbetsuppgifter hava emellertid under giltighetstiden för nuvarande övergångsplan II högst betydligt ökat. Detta gäller särskilt för avdelningskontoren. Genom att riksbanken från och med den 1 juli 1948 övertagit förvaltningen av lån, som beviljats av egnahemsnämnder och hushållningssällskap, har nämligen antalet av avdelningskontoren förvaltade lån mer än fördubblats. (Jfr fullmäktiges berättelse till innevarande års riksdag, intagen i bankoutskottets memorial 1949 nr 1.) Detta har nödvändiggjort en ökning av den icke-ordinarie personalen vid kontoren. Det kunde

emellertid vara motiverat att även den ordinarie personalen vid åtminstone några av kontoren ökades. Skäl kunde jämväl tala för en något ändrad avvägning av de tjänster, som övergångsplanen upptager för avdelningskontoren. Det förhåller sig nämligen så, att de ökade arbetsuppgifterna fördela sig mycket olika mellan kontoren. Även vid huvudkontoret kunde anledning föreligga till jämkningar i gällande personalorganisation. Att någon närmare undersökning icke nu synes böra ske beträffande de ändringar i nuvarande övergångsplan för riksbanken, som i och för sig kunde vara motiverade, föranledes därav att bankens blivande arbetsuppgifter nu icke kunna överblickas. Genom proposition nr 151 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående allmänna riktlinjer för inrättandet av en statlig affärsbank. Enligt dessa allmänna riktlinjer skulle en dylik affärsbank inrättas, bestående av Jordbrukarbanken, vissa övriga affärsbankkontor samt — eventuellt med vissa undantag — riksbankens avdelningskontor. De utredningar, som beröra överförandet till den statliga affärsbanken av den del av riksbankens rörelse, som ej är av centralbankskaraktär, och därmed sammanhängande problem borde verkställas gemensamt av riksbanken och Jordbrukarbanken. Det har i propositionen förutsatts att förhandlingar därvid skulle äga rum med de berörda personalorganisationerna. Sedan ifrågavarande och vissa andra i propositionen oformulärda utredningar verkställts, borde — enligt vad i propositionen vidare framhålles — förslag i ämnet föreläggas nästa års riksdag.

Vid sådant förhållande synes det lämpligaste vara att förlänga den nu gällande övergångsplanen för en tid av ett år, d. v. s. till utgången av år 1950. Om, såsom i förenämnda proposition förutsatts, nästa års riksdag kommer att få taga ställning till de frågor, som sammanhånga med det inberördes förhållandet mellan riksbanken och den blivande statliga affärsbanken, måste det nämligen te sig naturligt att riksbankens egen personalfråga efter förhandlingar med de berörda personalorganisationerna underställes samma års riksdag.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits bör med det slutliga avgörandet av samtliga frågor, som sammanhånga med lönegradsplaceringen av olika tjänster i riksbanken, anstå till dess att nyssnämnda utredningar avslutats. Härav följer att saklig ståndpunkt för närvarande icke bör tagas till den framställning om höjd lönegradsplacering av tjänsten såsom bankombudsman (vid huvudkontoret), som framförts av Sveriges juristförbund.

Fullmäktige torde emellertid böra utverka bemyndigande att, i den mån det å övergångsplanen upptagna antalet kontorsbiträdestjänster i lönegraden Ca 8 skulle visa sig otillräckligt för befordran i enlighet med grunderna för reglerad befordringsgång för icke-ordinarie biträdespersonal, tillsätta det ytterligare antal ordinarie tjänster i sagda lönegrad som betingas av nämnda befordringsgång. Huruvida ett sådant bemyndigande behöver tagas i anspråk kan nu icke med säkerhet bedömas.

Den omständigheten att gällande övergångsplan utgör en ram för tjänstetillsättningar innebär att fullmäktige i varje särskilt fall hava att pröva, huruvida ledigbliven tjänst bör återbesättas. Fullmäktige framhöllo också i sin skrivelse den 14 november 1946 med förslag till nämnda övergångsplan, att fullmäktige borde äga viss frihet att bestämma om ledigbliven tjänst borde återbesättas även om fullmäktige därvid — liksom hittills — givetvis i möjligaste mån komme att beakta de berättigade önskemål från personalens sida, som kunde göras gällande. Bankoutskottet uttalade i frågan i sitt förenämnda av riksdagen godkända utlåtande nr 76/1946 att det skulle åligga fullmäktige att vid uppkommande vakanser pröva frågan, huruvida ledigbliven tjänst borde återbesättas.

Det kunde visserligen ligga nära till hands att med hänsyn till de i ovan omförmälda proposition nr 151 framlagda förslagen undvika att i fortsättningen tillsätta ordinarie tjänster, till dess att frågan om riksbankens framtida organisation lösts. En sådan åtgärd måste emellertid te sig såsom synnerligen obillig ur personalens synpunkt, detta särskilt med tanke på den minskning av antalet ordinarie tjänster, som blivit en följd av riksbankens omorganisation. Hittills tillämpat system, enligt vilket ledigblivna ordinarie tjänster regelmässigt ledigförklarats, torde sålunda böra tillämpas jämväl under det år, varmed övergångsplanen enligt förslaget skulle förlängas.

Från denna regel bör emellertid avsteg ske beträffande tjänster, vilka tillsätts medelst förordnande *på viss tid*. Orsaken härtill är, att tjänstemän förordnande på viss tid icke äro förflyttningsskyldiga (jfr 13 § avlöningsreglementet för riksdagens verk) och att de, om deras förordnanden icke förlängas, omedelbart bliva berättigade att uppbära tjänstepension. Dylika tjänster torde i stället böra tillsättas genom förordnande med vikariatslön, i den mån förutsättningarna härför föreligga. För närvarande uppehålls en tjänst såsom bankokommissarie i lönegraden Cp 10 efter dylikt förordnande och man torde hava att räkna med att detsamma kommer att bliva fallet även beträffande två direktörstjänster i lönegraden Cp 9 vid avdelningskontor. För att personalens befordringsmöjligheter i övrigt icke härigenom skola minskas, torde framställning böra göras till bankoutskottet om bemyndigande för delegerade för riksdagens verk att — i likhet med vad som gäller beträffande ordinarie tjänster tillsätta medelst förordnande tills vidare — medgiva att den konstitutorialtjänst, vilken innehaves av den som erhållit dylikt vikariatslöneförordnande, må sättas över stat och ledigförklaras.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits torde skrivelse böra avlåtas till bankoutskottet med hemställen *dels* att den för riksbanken gällande ramen för tjänstetillsättningar (övergångsplan II) skall erhålla fortsatt giltighet t. o. m. den 31 december 1950, *dels* att fullmäktige i riksbanken måtte bemyndigas att, i den mån detta föranledes av bestämmelserna angående reglerad befordringsgång för icke-ordinarie biträdespersonal, tillsätta tjänster såsom kontorsbiträde i lönegraden Ca 8 utan hinder av förenämnda övergångsplan, *dels ock* att delegerade för riksdagens verk måtte bemyndigas att i fall, där innehavare av tjänst tillsatt medelst konstitutorial förordnas att med vikariatslön uppehålla vakant befattning med lönegradsbeteckning- en Cp, medgiva att förstnämnda tjänst föres över stat och att den på stat befintliga tjänsten må återbesättas.

Stockholm den 27 april 1949.

Hjalmar Ekengren.